

Η επιφάνεια στην ποίηση του Ανδρέα Εμπειρικού:

Δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα

1. Ανδρέας Εμπειρικός, «Ο Κόρυμβος», Οκτάνα, Αθήνα: Ίκαρος, 1980, σσ. 30-31

Επί ενός βράχου ισταμένη, σε φως αιθρίας απολύτου, λύει τον κόσμον της γυμνή και εμμελής, η Αμαρυλλίς.

Η κόμη της, λυομένη, παρέχει την δυνατότητα να δεθῆ εκ νέου. Και η λύουσα την κόμην, γνωρίζουσα τούτο και τερπομένη με την λύσιν, τέρπεται επί πλέον, προβλέπουσα και οραματιζομένη δέσεις και λύσεις μελλοντικάς.

Η λυσίκομος κατά την στιγμήν ταύτην νεάνις περιτυλίσσει το σώμα της με τα μακριά μαλλιά της, ενώ το κύμα περιβρέχει τον βράχον επί του οποίου ίσταται. Και οι τρίχες της κόμης της πίπτουν επί του λευκού της σώματος ως μαύρος ποταμός και συνυφαίνονται περί την ηθικήν της χώραν, με τον θάλλοντα εκεί στιλπνόν και θυσανώδη κόσυμβον, ενώ καθίσταται υπεράνω, όπως εν ώρα βαθείας ηδονής, πολύ υψηλότερος και εντόνως γλαυκός ο ουρανός –και οι βόστρυχοι, ελεύθεροι, πίπτουν και περιτυλίσσονται εις το λευκόν της σώμα λείχοντες άπαντα τα μέλη του, υπό την εκθαμβωτικήν φωτοχυσίαν, παρέχοντες εικόνα μεγίστου πάθους, όπως και τα μαινόμενα πέριξ του βράχου κύματα.

Και ιδού που η χειρονομία της λύσεως και ο παφλασμός των κυμάτων γίνονται αμάλαμα, ταυτότης, ενότης μία. Και η λελυμένη κόμη, περιχαρής και ελευθέρα, εξακολουθεί να λείχη το εν ηδονή ασπαίρον σώμα και να τυλίσσεται πέριξ αυτού, στέ μεν θωπεύουσα, στέ δε μαστίζουσα τα γυμνά μέλη, εις ένα πάθος αδιαίρετον, εις πράξιν μίαν, αφού, τόσοσιν τα κύματα, όσοςιν και η τελέσσασα επί του βράχου λύσιν της κόμης νεάνις, υπακούουσιν εις την ιδίαν ώσιν, την ώσιν την παντάνασσα που συνυφαίνει την πράξιν της λύσεως και τον παφλασμόν των κυμάτων με το καθολικόν σπαρτάρισμα των κοσμικών στοιχείων, όπου το μέγα πάθος, ογκούμενον, σταθερώς αυξάνει, κορυφώνεται και υπερυψούται ως δόρυ παλλόμενον και στιλπνόν, ή ως αίνος άσπιλος εν υψίστοις.

2. Ανδρέας Εμπειρικός, «Σαν μια νεάνις που φορεί πλατύ φουστάνι» από το «Our dominions beyond the seas ή Η βίωσις των στίχων», *Οι Κύκλοι του Ζωδιακού. Ανέκδοτα κείμενα από τη συλλογή «Γραπτά ή Προσωπική μυθολογία»*, επιμέλεια-προλογικό σημείωμα-επίμετρο Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα, 2018, σ. 77-79, 81

Καθώς γράφω αυτές τις γραμμές αναρίθμητα φιγουρίνια-φιγούρες ενσαρκωμένα από γυναίκες και νεάνιδες περνούν εμπρός στα μάτια μου. Να τα περιγράψω όλα θα εχρειάζοντο τόμοι ολόκληροι. Ιδού όμως μερικά:

1. Η Nush Éluard με το φόρεμα που φορούσε ένα βράδυ στο εντευκτήριο των υπερρεαλιστών στην Place Blanche, στο Παρίσι. Το φόρεμα ήτο ωραίο αλλά η ίδια ήτο ακόμη ωραιότερα. [...] Τώρα βλέπω την Nush να μπαίνει μέσα σ' ένα ταξί. [...] Όση σιωπηλή γοητεία έχει η Nush, άλλη τόση λαλέουσα έχει ο Éluard, ο μέγας και εξάισιος αυτός λυρικός του υπερρεαλισμού, με την μισοσβυσμένη φωνή αλλά την γόησσα έκφρασι. Αν εξαιρέσω τον Breton, δεν ξέρω αν συνήνησα ποτέ πιο γοητευτικόν ομιλητή.

2. Jacqueline Breton. Την βλέπω όπως καθόταν ή όπως στεκόταν στο πλευρό του μέγιστου ποιητή και πρωτομάστορα του υπερρεαλιστικού μας κόσμου, με τα σκούρα ή κατάμαυρα φορέματά της, που την έκαναν να φαίνεται ακόμη πιο ξανθή και να μοιάζη ώρες ώρες σαν γοργόνα δίπλα στο λεοντάρι-Αρχάγγελο άνδρα της, που έχει για πύρινη ρομφαία την λαλιά του και αντίς για φωτοστέφανο, τα μάτια του Διονύσου. [...] Στο σπίτι του ποιητή της Nadja και του αστερόεντος Πύργου ανάμεσα στα αντικείμενα, τους πίνακες και τα βιβλία υπάρχει και μια φωτογραφία σε θέσι διαλεχτή. Είναι η Jacqueline, με φόρεμα από την μέση και κάτω και με τα ωραία στήθη της ολότελα γυμνά.

3. Gala Dali, η πρώτη γυναίκα του Éluard. Την βλέπω να κάθεται στο σαλόνι του δευτέρου ανδρός της, ντυμένη με μια μακρυά λευκή ρόμπα, με όλες τις προμετωπίδες των παρισινών εφημερίδων τυπωμένες σε όλη την επιφάνεια του υφάσματος. [...]

4. Η Μάτση. Είναι η Μαρία των "Τεκταινομένων", δηλαδή η γυναίκα μου. Την βλέπω να στέκεται ορθή απέναντί μου, κάτω από την καμάρα ενός δωματίου στο Μπούρτζι. Είναι ακουμπισμένη στα σίδερα ενός μικρού μπαλκονιού και φορεί ένα λεπτό πολύ, σχεδόν διαφανές νυχτικό, μακρύ έως τα πόδια, με μια στενή κορδέλλα

από το ίδιο ύφασμα στην μέση, ακριβώς όπως εμφανίζεται σε μια φωτογραφία που της τράβηξα μέσα σ' ένα δωμάτιο του παλαιού φρουρίου. Η ελκυστική και πολυτάλαντη αυτή κοπέλλα στέκει και με κοιτάζει με το κεφάλι ελαφρά γερμένο από τη μια πλευρά. Ο άνεμος παίζει με τα μαλλιά της και με το φόρεμά της και αφήνει να διαφάνονται κάτω από το λεπτό ύφασμα τα στήθη της και άλλες αρμονικές καμπύλες και ωραία σχέδια του σώματός της, κατά τρόπον εντόνως λυρικών. Πίσω η θάλασσα και ο ουρανός προσδίδουν μια σημασία ιδιαίτερη στην φωτογραφία και στην εικόνα που διατηρώ ολοζώντανα στον νου μου, γιατί δένουν τέλεια με την ψυχοβιολογική συγκρότησι της Μάτσης που είναι μια από τις ελάχιστες γυναίκες που καταλαβαίνουν ουσιαστικά όχι μόνο την θάλασσα μα ολόκληρη την φύσι. Δράσσομαι μάλιστα της ευκαιρίας να επαναλάβω εδώ, ότι η γυναίκα μου είναι κατά την γνώμην μου η μεγαλύτερη ποιήτρια της νεώτερης Ελλάδας.

[...] 6. *Joan Cr.* και *Lydia N.*- Η πρώτη ήτο μια ωραιοτάτη Αγγλοϊρλανδή τυχοδιώκτρια και η δευτέρα μια Ρωσίσ *demi-mondaine* του Παρισιού. Τις βλέπω τώρα και τις δυο όπως ήταν συχνά ντυμένες τα βράδυα στις Κάννες ή στο Μόντε-Κάρλο με μαύρα ή σκούρα φορέματα η πρώτη, με άσπρα ή ανοικτόχρωμα η δεύτερη. [...]